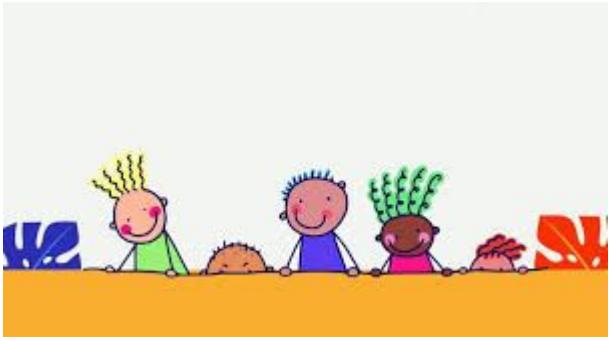
Boris Petrović

28.02.2024. 17:11
Pogledano: 1,005 puta

Umjetnička djela u službi nastave

Ova praksa ima za cilj obogaćivanje nastavnog procesa kroz integraciju umjetničkih djela, podsticanje kreativnosti, kritičkog mišljenja i samopouzdanja kod učenika.

Pedagoška uvjerenja

Čvrstog sam uvjerenja da likovna umjetnost ima ključnu ulogu u razvoju djetetove kreativnosti i izražavanja emocija i da je kao takva neotuđivi dio nastave. Samom prisutnošću i inspiracijom koju učenici dobijaju kroz umjetničko djelo može se značajno unaprijediti kvalitet rada u nastavi. Kroz crtanje, slikanje i kolaž i druge vrste likovnog izražavanja učenici imaju priliku da razvijaju svoju maštu i iskažu ideje, izbjegavajući šablone koji ograničavaju njihovu originalnost. Pored toga, umjetničko djelo može služiti kao sjajan podsticaj za sve nastavne predmete. Djeca na taj način ne znaju da uče a zapravo mnogo više rade nego što bi to bilo u klasičnoj nastavi kada bismo se isključivo bazirali na jedan predmet i strogu nastavnu jedinicu. Prožimanjem umjetničkog djela i ostalih predmeta učenici usvajaju šira znanja izvan ograničenih očekivanih ishoda koje je potrebno usvojiti. Takođe, upoznavanje sa različitim vrstama likovne umjetnosti (pa i likovnih umjetnika) već u ranom djetinjstvu obogaćuje se cjelokupni doživljaj učenika i njeguje buduća publika koja će biti konzument te umjetnosti. Naročito je važno napomenuti da je umjetnost malo, gotovo nikako, prisutna u ruralnim i prigradskim krajevima i da je važno barem kroz formalno obrazovanje dodati elemente iste. Likovna umjetnička djela kao i sama umjetnost, i nastavni proces treba da budu u neraskidivoj vezi te da se na taj način bogati učeničko iskustvo i uči na zanimljiviji način. Ono što je bitno djeci – važno je i nama. Potrebno je izaći iz strogih i krutih okvira. Igrati se sa djecom, učiti bez prisle jer znanje je svuda oko nas, samo ga treba pokupiti.

POLAZIŠTA

Polazišta koja su me navela da počnem razmišljati u ovom pravcu ogledaju se u želji i potrebi da učenicima omogućim drugačiji, interesantniji, ali i potpuniji pristup realizaciji nastavnih aktivnosti. Svakodnevni rad u učionici ukazao mi je na sve prisutniji problem gubitka interesovanja učenika za

školske obaveze. Dosada je postajala dominantna pojava, dok su tradicionalne metode često izazivale ampatiju kod djece. Uprkos pokušajima da kroz razne strategije i aktivnosti probudim njihovu pažnju i motivaciju, shvatio sam da je potrebno uvesti nešto novo, drugačije i izazovnije. Tako je nastala ideja da u nastavu unesem pravu, tzv. "visoku umjetnost“. Umjetnička djela velikih majstora posmatram kao izuzetan alat koji, osim što ima edukativnu vrijednost, može djelovati i inspirativno. Posebno mi je bilo važno ovo implementirati u ruralnim i prigradskim sredinama, gdje su djeca uglavnom uskraćena za direktan kontakt s umjetnošću. U ovim sredinama umjetnička djela nisu lako dostupna, niti su dio njihove svakodnevice. Odlučio sam da učionica postane njihov prozor u svijet umjetnosti, mjesto gdje će imati priliku da se upoznaju sa slavnim djelima, ali i da kroz njih razvijaju sopstvenu kreativnost. Osim postizanja očekivanih ishoda propisanih Nastavnim planom i programom, ovakav pristup imao je dodatnu vrijednost. Učenici su sa lakoćom, većom motivacijom i interesovanjem usvajali znanja, vještine i navike. Pored toga, proširivali su svoje znanje o likovnoj umjetnosti, što je dodatno obogaćivalo njihovo iskustvo učenja. Želio sam da eliminišem šablonizam, koji se često javljao u radu. Djeca su često imala uvjerenje da postoji samo jedno „tačno“ rješenje i da svi radovi moraju izgledati jednako. Smatrao sam da je takav pristup ograničavajući i da sputava njihovu kreativnost. Kroz uvođenje umjetničkih djela u nastavu, trudio sam se da im pokažem da nema loših rješenja. Postoje samo oni koji se trude i daju sve od sebe, i oni kojima je potrebno još malo podrške i motivacije kako bi postigli svoj maksimum. Na ovaj način, učenici su sticali samopouzdanje i razvijali svijest o tome da je svaka ideja vrijedna i da je svaka njihova kreativna interpretacija jedinstvena. Takav pristup otvorio je prostor za različite individualne izraze i podstakao njihovu želju za istraživanjem i učenjem, čineći nastavu dinamičnijom i inspirativnijom za sve.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Cilj ove prakse je da se učenicima omogući interesantniji, kreativniji i bogatiji pristup nastavnim aktivnostima kroz integraciju umjetničkih djela u nastavu. Uvođenjem "visoke umjetnosti" u obrazovni proces teži se povećanju motivacije, podsticanju kreativnog izražavanja i širenju estetskog razumijevanja kod učenika. Pristup je usmjeren na eliminaciju šablonizma, podsticanje samopouzdanja i razvijanje individualnih izraza, uz istovremeno ostvarivanje ishoda propisanih Nastavnim planom i programom.

Željeni ishod prakse ogleda se u podsticanju učenika da kroz interakciju sa umjetničkim djelima razvijaju kritičko mišljenje, kreativnost i sposobnost za samostalno izražavanje. Očekuje se da učenici usvoje vještine prepoznavanja i tumačenja umjetničkih elemenata, prošire svoje znanje o likovnoj umjetnosti i izgrade pozitivan stav prema učenju. Pored toga, praksa ima za cilj da djeca prevaziđu osjećaj nesigurnosti i prihvate da nema "pogrešnih" rješenja u kreativnom izražavanju, što će ih motivisati na aktivnije učestvovanje u nastavnim aktivnostima. Takođe, nastava postaje dinamičnija i zanimljivija, čime se umanjuje prisutnost dosade i apatije u učionici.

DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Napomena (zbog prostora i ograničenja opisane su tri aktivnosti koje su realizovane na ovaj način)

PRVA AKTIVNOST (skulpture – Carm Greco)

(prvi razred, Oktobar 2024.)

Aktivnost koju smo realizovali započela je prezentacijom i razgovorom o različitim vrstama linija, uključujući debele, tanke, uske, široke, prave, krive, otvorene i zatvorene linije. Nakon toga, učenicima su predstavljene reprodukcije skulptura umjetnice Carm Greco. Zadatak skulptura na našem času bio je da prikažu različite vrste linija i oblika. Tokom posmatranja skulptura, učenici su komentirali oblike, linije, dezene i materijale korištene u skulpturama, uočavajući sličnosti sa stvarnim predmetima ili bićima iz okruženja.

Nakon što su se upoznali s konceptima skulptura i utvrdili zanja o vrstama linija, učenicima je dodijeljena pur pjena kao materijal za proizvodnju vlastitih skulptura. Uz pomoć nožića za oblikovanje, zaštitnih naočala i rukavica, učitelj je objasnio proces rada s pur pjenom i demonstrirao kako se različitim pritiskom na materijal mogu stvoriti debele ili tanke linije, krivulje ili ravne linije. Učenici su bili oduševljeni mogućnošću stvaranja oblika nizom različitih linija, pri čemu je jači stisak rezultirao debelom linijom, a slabiji stisak tankom. Pomicanje ruke prilikom ispuštanja materijala stvaralo bi krivu liniju, dok bi ravnomjerno pomicanje predstavljalo pravu liniju.

Kroz rad sa pur pjenom, učenici su razvijali svoje vještine oblikovanja i primijenili teoriju linija u praksi. Kada su oblikovali svoje skulpture, bili su oduševljeni promjenama koje su postigli i rezultatima koje su vidjeli. Nakon što su se oblikovani modeli osušili, učenici su ih prebojili prema svom nahođenju. Boje su nanosili četkama, stvarajući razne dezene i boje na svojim skulpturama.

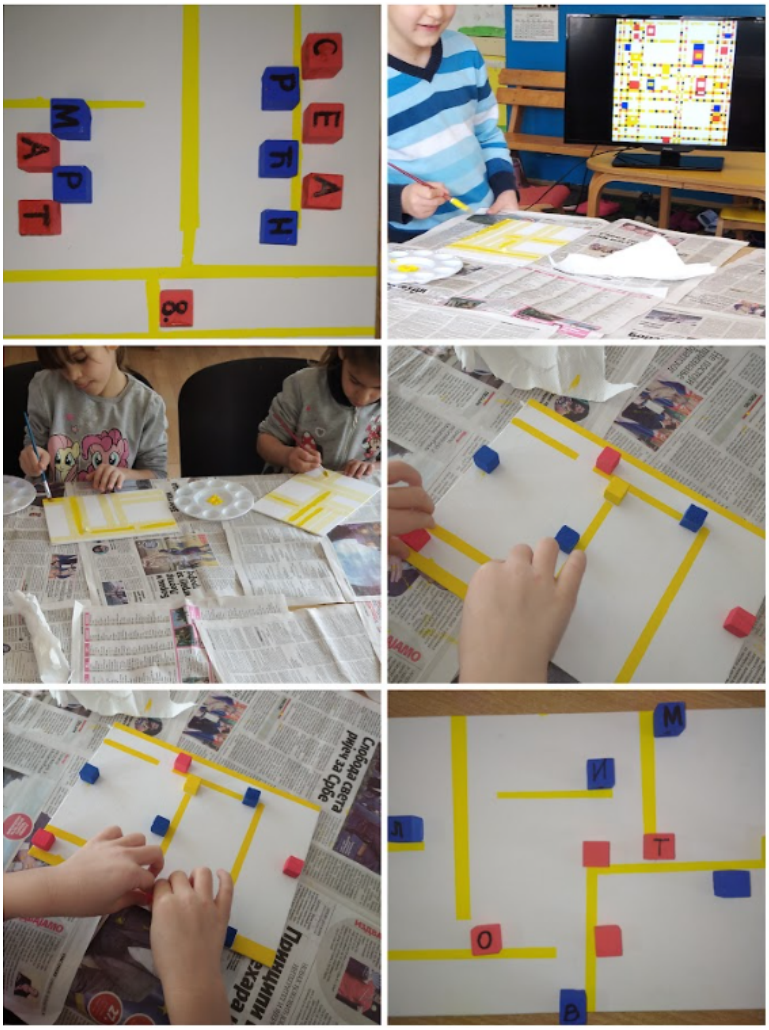
Nakon završetka procesa sušenja bojena, učenici su skulpture postavili na posebno oblikovano postolje od gline i velikih čačkalica. Ova faza bila je ključna jer je učenicima omogućila da vide svoje radove postavljene u galerijskom okruženju. Nekoliko dana poslije, održana je izložba radova u učionici, gdje su domaćini učenici dočekali svoje drugare iz razredne nastave, roditelje i upravu škole. Učenici su imali priliku predstaviti svoje skulpture i opisati proces stvaranja svojim gostima, ističući kako su različite vrste linija utjecale na oblikovanje i estetski dojam njihovih skulptura. Ova praksa omogućava da učenici da kroz igru i praktični rad usvoje teorijska znanja o linijama i oblikovanju, te da razviju svoje vještine u stvaranju skulptura. Kroz cijeli proces, od prezentacije i razgovora o različitim vrstama linija do finalne izložbe, učenici su imali priliku pokazati svoju kreativnost, raditi samostalno i sarađivati sa drugarima, čime su dodatno proširili svoje razumijevanje umjetničkog stvaranja. Izložba je iskorištena i da učenici usvoje osnovna pravila ponašanja u muzeju ili prostoriu predviđenom za izlaganje eksponata.

DRUGA AKTIVNOST (Pit Mondrian -Brodvej Bugyvugy)

(kombinacija 2. i 3. razreda – maj 2023.)

Prva aktivnost osmišljena je tako da učenici razvijaju estetski osjećaj, preciznost, motoričke vještine, kao i sposobnost izražavanja emocija kroz umjetnički rad. Aktivnost započinje prikazom umjetničkog djela na televizoru, koje učenici pažljivo posmatraju i zajedno analiziraju. U razgovoru identifikuju elemente koji ih podsećaju na poznate predmete ili pojave, poput lavirinta ili video igrica, dok istovremeno ponavljaju geometrijske oblike, poput kvadrata i kocke, kao i osnovne i izvedene boje. Nakon analize, učenici preuzimaju materijale: platno dimenzija 20x30 cm, krep traku, kocke, boje i kistove. Prva faza aktivnosti uključuje upotrebu žute krep trake. Učenici pomoću trake oblikuju linije na platnu, koje mogu biti paralelne ili proizvoljne, zavisno od njihovih ideja. Iako je postavljeno umjetničko djelo kao inspiracija, učenici imaju potpunu slobodu u oblikovanju linija, čime se podstiče njihova kreativnost. Nakon postavljanja trake, nanose žutu boju između linija. Kada se boja osuši, traka se pažljivo uklanja, otkrivajući uredne i precizne žute linije. Dok se linije na platnu suše, prelazi se na slikanje drvenih kocki. Učenici biraju osnovne boje – plavu, crvenu i žutu – i koriste ih za bojanje svih strana kocki. Nakon što se boja osuši, na svaku kocku upisuju brojeve od 1 do 7. Na tabli su ispisana slova koja odgovaraju svakom broju, tako da učenici pomoću kockica sastavljaju riječi "VOLIM TE". Slova se lijepe proizvoljno na platno, bez obaveze da slijede tačan redoslijed. Na kraju, gotovi radovi se koriste kao pokloni za drage osobe. Ova aktivnost ne samo da podstiče kreativnost i timski rad, već ima i emocionalnu dimenziju, jer omogućava učenicima da izraze ljubav i zahvalnost kroz umjetničko stvaralaštvo.

TREĆA AKTIVNOST (Virgin and Child in a Landscape - Madonna col bambino in un paesaggio)

(kombinacija 2. i 3. razreda – mart 2023.)

Ova aktivnost sprovedena je tokom dva nastavna dana kroz međupredmetno povezivanje srpskog jezika i likovne kulture. Cilj aktivnosti bio je podstaći kreativnost, maštu i motivaciju učenika, koristeći književno i likovno umjetničko djelo kao podsticaje za izražavanje i stvaranje. Aktivnost je obuhvatila obradu pjesme Jovana Jovanovića Zmaja "Majka čita knjižicu" i korištenje umjetničkog djela Madona i dijete u prirodi.

Prvog dana, aktivnost je započela analizom umjetničkog djela putem projektora. Učenici su izražavali svoje impresije i povezivali sliku sa pričom o ženi koja čita djetetu, što ih je inspirisalo da razmišljaju o bajkama i pričama prije spavanja. Razgovor se dalje razvio u prepoznavanje simbolike boja, posebno crvene boje haljine žene na slici, koju su povezali s ljubavlju. Zaključak učenika bio je da je žena na slici majka – osoba koja najviše voli djecu. Nakon toga, čitana je i analizirana pjesma, uz povremeni povratak na umjetničko djelo. Učenici su imali zadatak da osmisle kako bi se ponašali prema majci u pjesmi, što bi joj rekli ili koje bi priče od nje tražili.

Na kraju časa srpskog jezika, učenici su se međusobno fotografisali, pokušavajući da oponašaju položaj figure s umjetničkog djela. Fotografije su zatim odštampane u formatu 9x13 cm, dok je

učitelj pripremio reprodukcije umjetničkog djela u dimenzijama 13x18 cm.

Drugog dana, na času likovne kulture, učenici su izrađivali čestitke povodom Dana žena. Svaki učenik je dobio karton u boji (28x40 cm) koji je presavio kako bi formirao osnovu čestitke. Na prednju stranu čestitke lijepili su reprodukciju umjetničkog djela, zatim isjecali svoje fotografije i integrisali ih u sliku, postajući „drugo dijete“ u umjetničkom djelu. Potom su čestitke ukrašavali i dodavali prigodne poruke.

Kombinovanjem književnosti, likovne umjetnosti i tehnike kolaža, učenici su na jedinstven način povezali svoja lična iskustva s umjetničkim djelima. Aktivnost je izbjegla šablonizam i kič, motivisala djecu, te omogućila stvaranje originalnih i emotivnih radova koji su darovani majkama. Ovaj pristup podstakao je veće interesovanje za likovnu kulturu i književnost, a istovremeno je pružio inspirativno iskustvo.

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Ostvareni rezultati ove prakse ogledaju se u povećanju motivacije učenika za učenje i aktivnije učešće u nastavnim aktivnostima. Učenici su razvili veću kreativnost i samopouzdanje, shvatajući da u umjetničkom izražavanju nema „pogrešnih“ odgovora. Usvojili su vještine prepoznavanja i tumačenja umjetničkih elemenata, što je doprinijelo širenju njihovog znanja o likovnoj umjetnosti i jačanju estetskog osjećaja.

Integracijom umjetničkih djela u nastavu, podstaknuto je kritičko mišljenje i individualno izražavanje učenika, pri čemu su eliminisani šematizam i strah od greške. Nastava je postala dinamičnija i zanimljivija, što je smanjilo dosadu i apatiju u učionici. Učenici su svojim radovima prikazali lične interpretacije i ideje, čime je podržano razvijanje njihove ličnosti i stvaralačkog potencijala.

Pored toga, ovaj pristup je unaprijedio njihovu sposobnost da interpretiraju umjetnička djela i primijene stečeno znanje u novim situacijama. Kroz ove aktivnosti učenici su izgradili pozitivan odnos prema učenju, razvili bolje razumijevanje kulturnih vrijednosti i umjetnosti te stekli iskustvo koje će im koristiti u daljem obrazovanju i životu.

Tags

NIN 2024

Collections

Nominovane prakse

NIN 2024